

Reflectie op portfolio

Vorbereitung/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Laat de leerlingen hun opdrachten en beoordelingen bundelen in een portfolio.
- Laat hen reflecteren op de opdrachten van één periode/thema:
 - waar ben je sterk in?
 - waarin ben je gegroeid?
 - welke groeipunten heb je nog?
 - waaraan wil je de volgende periode/het volgende thema werken?

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren hun opdrachten en beoordelingen analyseren om hun leerrendement in de toekomst te verhogen.
- Taaldoel: de leerlingen leren de denkstappen in een reflectieproces te verwoorden.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun eigen leerproces in handen.

Reflectie op portfolio

Mijn Individuele Aandachtspunten

a) Doorblader je portfolio en lees je beoordelingen.

- a) Voor welke zaken kreeg je van je leerkracht/medeleerlingen/jezelf een pluim? Noteer ze bij +
- b) Welke zaken konden nog beter? Formuleer ze als een werkpunt bij !

Spreken:

+
+
!

Luisteren/kijken:

+
+
!

Lezen:

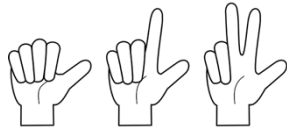
+
+
!

Spreken:

+
+
!

Exit card: 3-2-1

Vorbereitung/organisatie/tijd

MAKKELIJK

Uitleg voor de leraar

- Je bezorgt elke leerling aan het einde van een les of lessenreeks een 3-2-1-exit ticket.
- Op dit exit ticket kunnen de volgende vragen staan:
 - noteer 3 zaken die je geleerd hebt tijdens deze les(senreeks)
 - noteer 2 vragen die je nog hebt
 - noteer 1 element dat je extra wilt oefenen/waarop je wilt letten

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren de lesinhoud te overzien en te benoemen waar ze nog extra oefening in nodig hebben.
- Taaldoel: de leerlingen leren schriftelijk te reflecteren.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun eigen leerproces in handen.

Exit card: feed forward

Vorbereitung/organisatie/tijd

MAKKELIJK

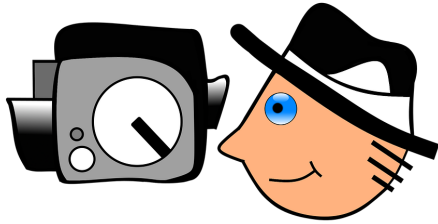
Uitleg voor de leraar

- Je bezorgt elke leerling aan het einde van een les of lessenreeks een exit ticket: feed forward
- Op dit exit ticket kunnen de volgende vragen staan: “De volgende les wil ik ...”
 - de uitleg/opdracht opnieuw krijgen
 - extra oefeningen maken
 - starten met een nieuw lesonderwerp
 - het lesonderwerp verder uitdiepen
 - ...

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren de lesinhoud te overzien en te benoemen waar ze nog extra oefening in nodig hebben.
- Taaldoel: de leerlingen leren schriftelijk te reflecteren.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun eigen leerproces in handen.

Exit card: nieuwsflits

Vorbereiding/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Je geeft elke leerling 1 minuut de tijd om een kort nieuwsbericht te maken met de belangrijkste inhoudelijke zaken uit de les.
- De leerlingen kunnen deze nieuwsflits online delen (bv. via het platform van de school) of je kunt de beste nieuwsflitsen bij het begin van de volgende les voorlezen.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren de lesinhoud te overzien, de leerlingen kunnen de hoofdzaken uit een les benoemen.
- Taaldoel: de leerlingen leren de hoofdzaken gestructureerd neer te schrijven, de leerlingen kunnen een schriftelijk verslagje maken gebruikmakend van de vaktermen.

Exit card: Piet Huysentruyt

Vorbereitung/organisatie/tijd

MAKKELIJK

Uitleg voor de leraar

- Jij of één van je leerlingen speelt Piet Huysentruyt. En, wat hebben we vandaag geleerd?
- Je gaat van leerling naar leerling en vraagt hen de belangrijkste inhoudelijke zaken uit de les te benoemen.
- Je kunt hierbij mondeling een 'spreekkader' aanbieden:
 - chronologisch (op z'n Piets): ten eerste, ten tweede, en ten derde ...
 - oorzakelijk verband: omdat ..., hierdoor ..., het gevolg daarvan is ...
 - ...

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren de lesinhoud te overzien, de leerlingen kunnen de hoofdzaken uit een les benoemen.
- Taaldoel: de leerlingen leren de hoofdzaken op een gestructureerde manier te verwoorden.

Mijn toetscriterium

Vorbereitung/organisatie/tijd

MAKKELIJK

Uitleg voor de leraar

- Bespreek met de leerlingen de beoordelingscriteria voor een toets/opdracht.
- Vraag aan alle leerlingen om individueel één toetscriterium toe te voegen waarop zij extra beoordeeld willen worden of om een bonuspunt toe te voegen aan een bestaand criterium. (Ze kunnen hiervoor hun portfolio raadplegen.)

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen reflecteren voor de toets/opdracht op hun eigen kunnen.
- Taaldoel: de leerlingen leren zelf de beoordelingscriteria te verwoorden.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun eigen leerproces in handen.

Mijn product

Vorbereiding/organisatie/tijd

MAKKELIJK

Uitleg voor de leraar

- De leerlingen kiezen voor een opdracht zelf in welke vorm ze het product afleveren/presenteren.
- Mogelijke vormen:
 - mondeling: presenteren voor de klas, video-opname, vlog, tutorial, geluidsopname ...
 - presentatie: PowerPoint, Prezi, poster, ThingLink, rollenspel ...
 - quiz: Kahoot!, Mentimeter, Socrative, Quizlet ...
 - schriftelijk: artikel, blog, advertentie ...

Te verwachten leerwinst

- Andere doelen: de leerlingen leren autonoom beslissingen te maken en raken hierdoor meer gemotiveerd.

Keuzevragen

Vorbereitung/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Je stelt twee toetsvragen op voor hetzelfde leerdoel.
- De leerlingen kiezen tijdens de toets/opdracht zelf welke van de twee vragen ze zullen beantwoorden.

Te verwachten leerwinst

- Andere doelen: de leerlingen leren autonoom beslissingen te maken en raken hierdoor meer gemotiveerd.

Spreek- of schrijfkader

Vorbereitung/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Je geeft je leerlingen de mogelijkheid om te antwoorden met behulp van een spreek- of schrijfkader. Dit is een voorgestructureerd kader (én geen invuloefening!) dat houvast biedt bij het spreken/schrijven. Een spreek- of schrijfkader is ook steeds transfereerbaar naar andere situaties.
- Voorbeelden: mening geven, definitie geven, vergelijking maken, oorzaak en gevolg uitleggen ...

Te verwachten leerwinst

- Taaldoel: de leerlingen leren hun antwoorden op een gestructureerde en volledige manier te formuleren.
- Andere doelen: leerlingen leren autonoom beslissingen te maken en raken hierdoor meer gemotiveerd, leerlingen nemen hun eigen leerproces in handen.

Spreek- of schrijfkader

Voorbeeld: schrijfkader: mening geven

Ik wil mijn mening geven over ...

Ik vind dat ...

Ik heb een aantal argumenten om mijn mening te ondersteunen.

Ten eerste ...

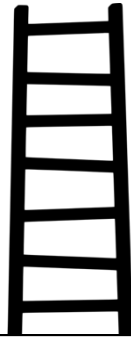
Ook ...

Een ander argument is dat ...

Zie ook:

- schrijfkaders

Taalniveaus

Vorbereiding/organisatie/tijd

MOEILIIK

Uitleg voor de leraar

- Je stelt schriftelijke toetsvragen op voor de verschillende leerdoelen die je wilt evalueren.
- Je varieert in moeilijkheidsgraad om tegemoet te komen aan de verschillende taalniveaus in je klas:
 - beginner: kortere of eenvoudigere tekst, meer visualisering, woordverklaring van laagfrequente woorden/woordenboek, schrijfkader of stappenplan ...
 - intermediate: langere of eenvoudigere tekst, visualisering, woordverklaring van enkele laagfrequente woorden, mogelijkheid om schrijfkader of stappenplan te gebruiken ...
 - gevorderd: lange of complexere tekst, weinig visualisering, geen woordverklaring, geen of beknopt schrijfkader ...
- Je deelt de toetsen uit overeenkomstig het taalniveau van elke leerling. Je kunt de leerlingen ook de mogelijkheid bieden om een toets af te leggen die een niveau hoger is dan hun huidige niveau.

Te verwachten leerwinst

- Andere doelen: de leerlingen leren autonoom beslissingen te maken en raken hierdoor meer gemotiveerd, de leerlingen nemen hun eigen leerproces in handen, de leerlingen leren zichzelf in te schalen.

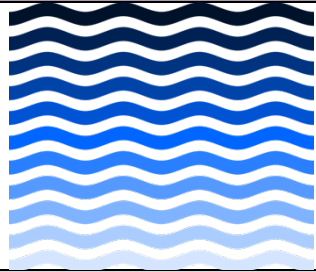
Taalniveaus

Voorbeeld: taalscreening: niveaus:

- niveau 3F: kies **drie** teksten uit om te lezen;
- niveau naar 3F: kies twee teksten uit om te lezen;
- niveau 2F: kies één tekst uit om te lezen en lees ook fragment 4.

Voorbeeld: kijkwijzer: complexiteit van taken (CTO)

3 Opdracht – taak	van gemakkelijker	naar moeilijker	
3.1 Hoe wordt de vraag of de opdracht geformuleerd? <ul style="list-style-type: none"> • open/gesloten vragen • eenvoudige/complex opdracht 	☐ de leerling beantwoordt vooral gesloten vragen (ja/nee) ☐ de leerling kan de opdracht in één keer oplossen	☐ de leerling krijgt verschillende oplossingen waartussen hij moet kiezen (meerkeuzevraag) ☐ de leerling heeft weinig stapjes nodig om de opdracht op te lossen	☐ de leerling beantwoordt vooral open vragen ☐ de leerling moet vele tussenstapjes doorlopen om de opdracht op te lossen
3.2 Welke output wordt van de leerling verwacht? (talig/niet-talig, veel/weinig)	☐ de leerling mag op een niet-talige manier reageren	☐ de leerling moet mondeling of schriftelijk reageren, maar hoeft niet veel taal te gebruiken	☐ de leerling moet mondeling of schriftelijk reageren en moet daarbij veel taal gebruiken
3.3 Welke talige vaardigheden zijn nodig? <ul style="list-style-type: none"> • Receptief (luisteren, lezen)/productief (spreken, schrijven) • Mondeling (luisteren, spreken)/schriftelijk (lezen, schrijven) 	☐ de leerling heeft vooral receptieve vaardigheden nodig ☐ de leerling heeft vooral mondelinge vaardigheden nodig	☐ de leerling heeft zowel receptieve als productieve vaardigheden nodig ☐ de leerling heeft zowel mondelinge als schriftelijke vaardigheden nodig	☐ de leerling heeft vooral productieve vaardigheden nodig ☐ de leerling heeft vooral schriftelijke vaardigheden nodig
3.4 Zijn er mogelijkheden tot interactie of feedback?	☐ er zijn veel mogelijkheden om met medeleerlingen of met de leerkracht te overleggen	☐ de mogelijkheden om met medeleerlingen of met de leerkracht te overleggen zijn beperkt	☐ er is geen mogelijkheid om met medeleerlingen of met de leerkracht te overleggen
3.5 Wat moet de leerling met de informatie uit de tekst doen, op welk niveau moet hij de informatie verwerken?	☐ de leerling moet de informatie uit de tekst herkennen/weergeven zoals ze is aangeboden (beschrijvend niveau)	☐ de leerling moet de informatie uit de tekst anders weergeven dan ze is aangeboden, bv. samenvatten, selecteren (structurerend niveau)	☐ de leerling moet de informatie uit de tekst toetsen aan de eigen mening of vergelijken met andere informatie (beoordelend niveau)

Basis- en verdiepings/uitbreidingsvragen

Vorbereiding/organisatie/tijd

MOEILIIK

Uitleg voor de leraar

- Je bepaalt voor een toets de basisdoelen die door alle leerlingen bereikt moeten worden.
- Hiervoor stel je een aantal vragen op die alle leerlingen moeten beantwoorden. De leerlingen kunnen 75 - 80% van de punten halen op het basisgedeelte.
- Daarnaast bekijk je welke verdiepings- of uitbreidingsdoelen je de leerlingen zou kunnen aanreiken.
- Je stelt hierover een beperkt aantal vragen op (gebruik bijvoorbeeld de taxonomie van Bloom). Zorg ervoor dat de leerlingen goed kunnen zien dat het om verdiepings- of uitbreidingsdoelen gaat, bv. met een sterretje, een gevarendriehoekje ... De leerlingen kunnen 15 – 20% van de punten halen op dit gedeelte.
- Je kunt ervoor kiezen om de punten voor beide gedeeltes apart te noteren. Op die manier kun je op de klassenraad uitspraken doen over de mogelijke oriëntering van de leerling (=uitbreidingsdoel) en/of het abstractieniveau dat de leerling aankan (=verdiepingsdoel).

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen krijgen een duidelijk beeld van hun kennen en kunnen op zowel de basis- als verdiepings/uitbreidingsdoelen.
- Andere doelen: de leerlingen krijgen een zicht op hun sterktes en interesses met het oog op hun studiekeuze volgend schooljaar.

Basis- en verdiepings/uitbreidingsvragen

Voorbeeld: begrijpend lezen

1) Onthouden/herinneren:

a. **Wh-vragen** waarop het antwoord letterlijk in de tekst terug te vinden is: 'Wat betekent ...?', 'Wat is een ...?', 'Hoe kun je ...?', 'Waarom is ...?', 'Wie verbruikt ...?', 'Wie voorspelt ...?', 'Wanneer zal ...?', 'Waar kun je ...?'

b. **Som** drie tips **op** om...

c. **Juist of fout**: binnen de 100 jaar zullen fossiele brandstoffen olie en gas uitgeput zijn.

2) Begrijpen

a. **Leg uit**: het water op onze planeet zal ooit opraken.

b. **Waarom** is het belangrijk dat we water besparen? Geef minstens drie redenen.

3) Toepassen

a. Schrijf **zelf** een korte informatieve en overtuigende tekst over een water-of energiebesparende maatregel. Gebruik het voorbeeld van de tekst.

4) Analyseren

a. Plaats de tips om water en energie te besparen eens **op een rijtje** van makkelijk/dit kan ik zelf doen naar moeilijk/hiervoor heb ik anderen nodig.

b. **Waarom** is het belangrijk dat we water en energie besparen? Geef de voornaamste redenen.

5) Evalueren

a. **Beoordeel** hoe energiezuinig jij bent. Maak voor jezelf een energierapport op: wat doe je al goed? Welke tips kun je nog toepassen?

b. Welke feiten uit de tekst zou je vertellen aan je klasgenoten om hen te **overtuigen** om minder energie of water te verbruiken?

6) Creëren

a. **Welke andere manieren** kun je verzinnen om water/energie te besparen? Op welke manier wil je de leerlingen van de school hierover informeren en overtuigen. Werk je idee uit (bv. reclamefilmpje, posters, flyers, citaten ...)

b. **Stel dat** je voor één dag de minister van leefmilieu zou zijn. Welke tip zou je dan voorstellen? Informeer en overtuig alle inwoners van je gemeente in een tv-interview.

Zie ook:

- werkwoorden bij de taxonomie van Bloom
- PICA vragenkaart begrijpend lezen

Klassikale vragenronde

Vorbereiding/organisatie/tijd

MEDIUM/MOEILIK

Uitleg voor de leraar

OF

- Je stelt vragen op over de leerstof die je op aparte kaartjes noteert.
- Je laat de leerlingen vijf vragen over de leerstof op aparte kaartjes noteren.
- Daag hen uit om niet alleen reproductievragen te stellen, maar ook uitdagende vragen (gebruik hiervoor de taxonomie van Bloom).
- Verzamel alle kaartjes en geef je leerlingen er een drie- tot vijftal.
- De leerlingen stappen rond in het lokaal en stellen telkens één vraag aan een medeleerling. Als deze juist antwoordt, mag hij/zij het kaartje nemen.
- De leerlingen die aan het eind het meeste kaartjes hebben verzameld, zijn de winnaars van de vragenronde.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen testen hun eigen kennis, de leerlingen leren stil te staan bij manieren van vraagstelling.
- Taaldoel: de leerlingen leren zelf een vraag over de leerstof op te stellen, de leerlingen leren een antwoord te formuleren door gebruik te maken van de vaktaal.

Mijn antwoord

Vorbereiding/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Op een toets waarbij normaalgezien veel schrijfwerk nodig is (bv. verhaallijn en ontwikkeling personages beschrijven, mening weergeven, geschiedkundige gebeurtenissen, processen ...), geef je de leerlingen de mogelijkheid om op verschillende manieren hun antwoord te geven:
 - schriftelijk: bv. uitgebreide uitleg noteren, verschillende meningen uiten m.b.v. denkhoeden van De Bono
 - visueel: bv. antwoorden voorstellen in een grafiek (bv. fortune line), een tekening, schematische voorstelling ...
 - auditief: bv. nieuwsbericht inspreken op smartphone, interview met zichzelf opnemen op smartphone, antwoord vertellen aan de leraar ...
 - visueel-auditief: bv. tv-reportage filmen met smartphone, rollenspel in de klas ...
 - kinesthetisch: bv. uitbeelden, dansen, voorwerpen laten meebrengen ...

Te verwachten leerwinst

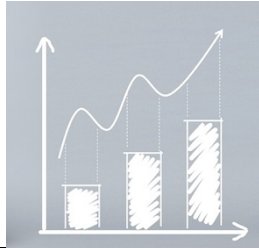
- Vakdoel: de leerlingen formuleren op hun eigen manier een antwoord op de vraag.
- Andere doelen: de leerlingen leren om hun talenten in te zetten tijdens de les.

Mijn antwoord

Figuur 10 Fortune lines in literatuur en geschiedenis (White & Gunstone, 1992)

Ontwikkelingsgrafiek

Vorbereiding/organisatie/tijd

MEDIUM

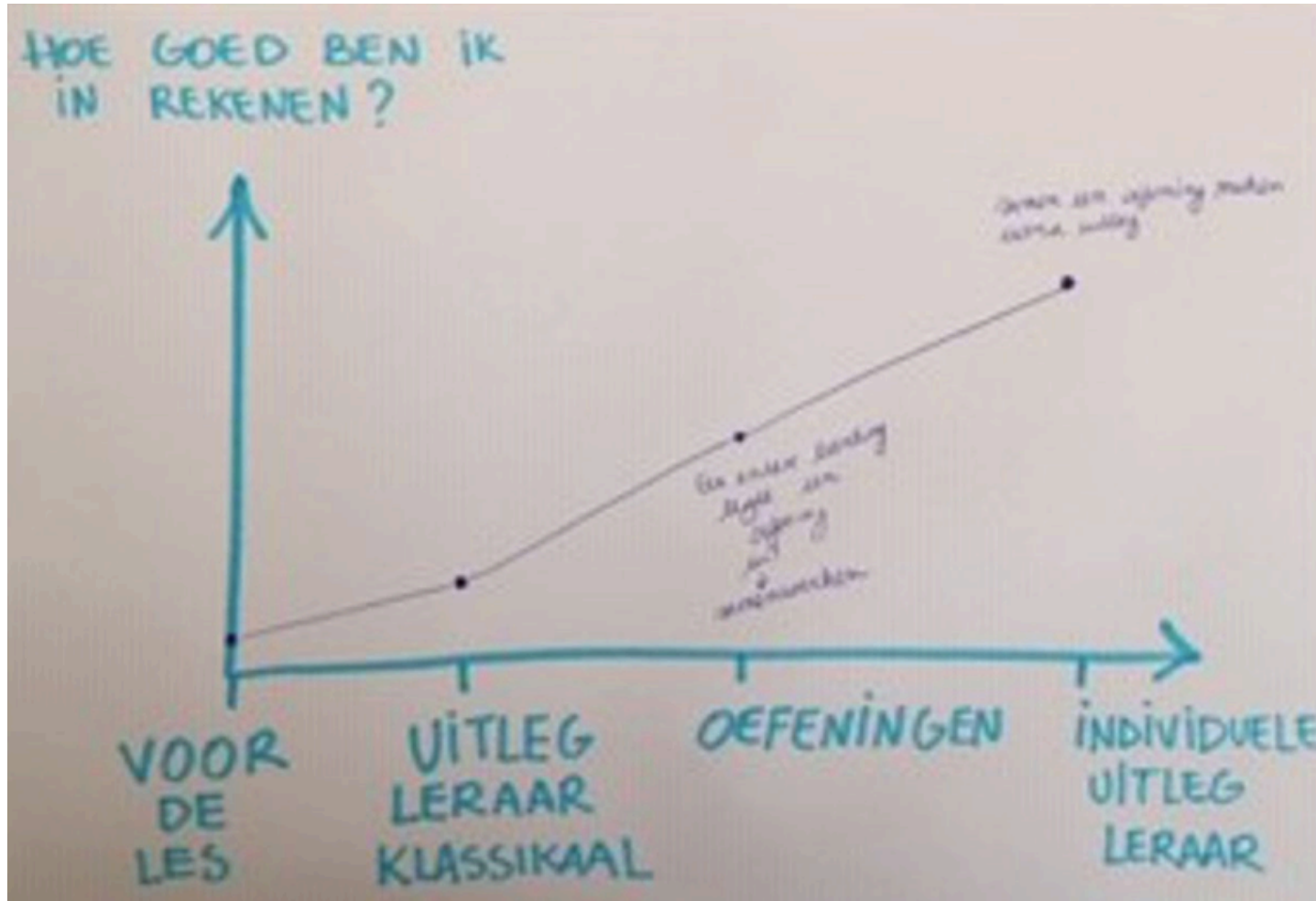
Uitleg voor de leraar

- Laat je leerlingen een ontwikkelingsgrafiek tekenen (of geef hen een sjabloon):
 - de horizontale as stelt altijd de tijd voor, die onderverdeeld kan worden in:
 - onderdelen van een project,
 - lessen per week,
 - verschillende lesactiviteiten,
 - begin/midden/einde van een les, enz.
 - de verticale as stelt voor wat je wilt evalueren.
- Geef je leerlingen de opdracht om boven het eerste tijdselement (bv. begin van de les) met een bolletje aan te geven in welke mate ze de leerstof beheersen. Hoe hoger het bolletje, hoe meer ze kunnen of weten. Laat hen dan de bolletjes met elkaar verbinden door een lijn.
- Ga in gesprek met een leerling om te reflecteren over de les/het project en patronen te ontdekken:
 - wat maakte dat je aan het begin van de les nog niet veel wist/kon?
 - wat heeft ervoor gezorgd dat je in deze fase veel geleerd hebt?
 - wanneer gaat de lijn telkens naar omhoog/omlaag?
- Je kunt de grafiek nadien ook gebruiken om in gesprek te gaan met een leerling over zijn/haar functioneren (zie ook functioneringsgesprek):
 - heeft je leerling een positief, realistisch zelfbeeld?
 - komt het beeld dat je leerling heeft overeen met het beeld dat jij van hem/haar hebt?
 - hoe zal de grafiek verder evolueren volgens de leerling?
 - op welke manier wil de leerling zorgen voor verdere groei, enz.?

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen overzien de leerstof, de leerlingen geven concreet aan welke lesactiviteit/methode voor hen werkt.
- Taaldoel: de leerlingen leren gestructureerd te reflecteren en hun leerproces onder woorden te brengen.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun eigen leerproces in handen.

Ontwikkelingsgrafiek

Zelfreflectie op een lijn

Vorbereiding/organisatie/tijd

MAKKELIJK

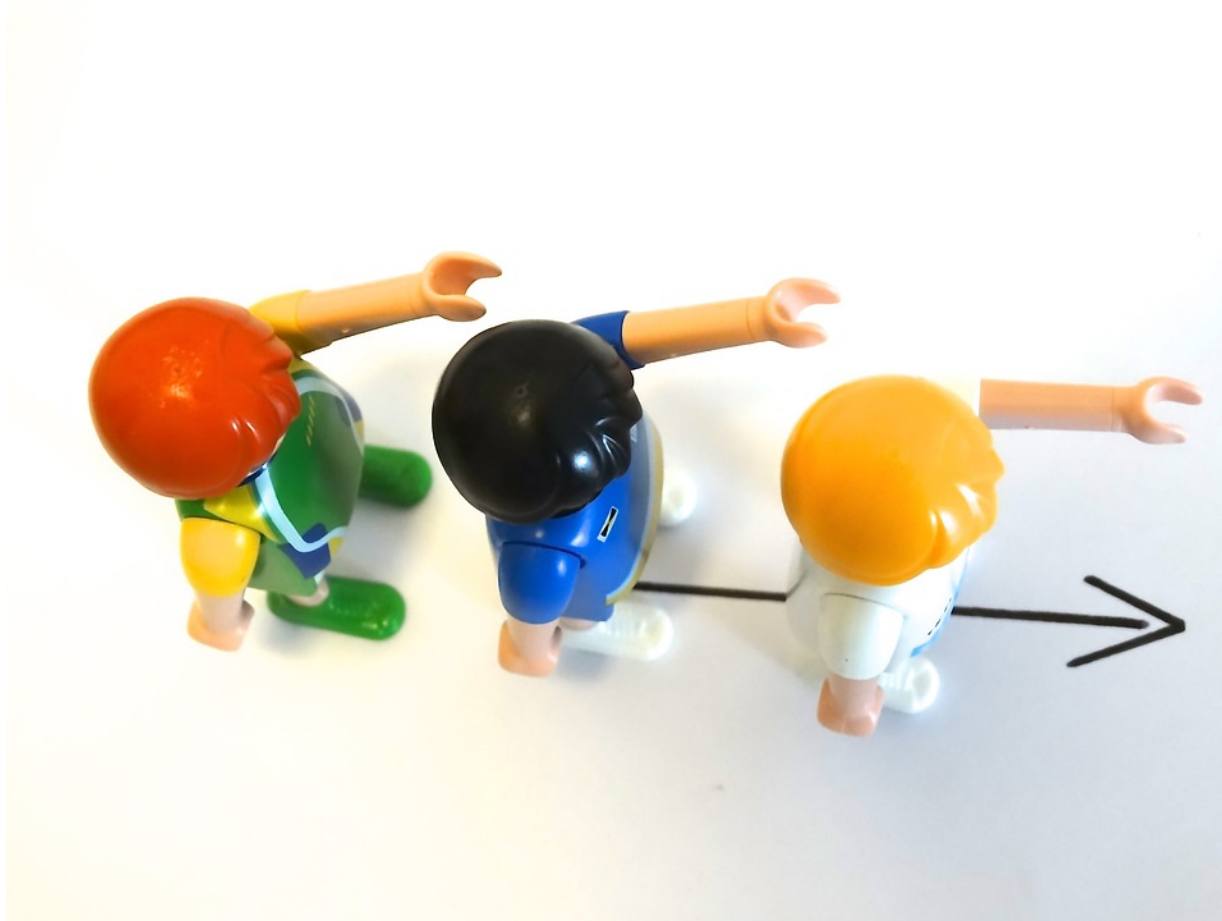
Uitleg voor de leraar

- Je stelt aan je leerlingen de vraag: “Hoe graag doe jij dit vak/dit onderdeel van het vak?”
- Dan vraag je aan je leerlingen om op een lijn te gaan staan van helemaal niet graag (links) tot heel graag (rechts).
- Neem een foto van de rij leerlingen.
- Daarna stel je de volgende vraag: “Hoe goed kan jij dit vak/dit onderdeel van het vak?”
- Dan vraag je aan je leerlingen om op een lijn te gaan staan van helemaal niet goed (links) tot heel goed (rechts).
- Neem opnieuw een foto van de rij leerlingen.
- Je herhaalt deze reflectieoefening na een bepaalde periode.
- Tussentijds kun je met je leerlingen een reflectiegesprek voeren op basis van de foto’s die je nam:
 - heeft je leerling een positief, realistisch zelfbeeld?
 - komt het beeld dat de leerling van zichzelf schetst overeen met het beeld dat jij van de leerling hebt?
 - ziet de leerling een verschil tussen de eerste en tweede reeks foto’s?
 - hoe komt deze verandering er?
 - waar zou je de volgende periode willen staan? enz.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen stellen leerdoelen voor zichzelf.
- Taaldoel: de leerlingen leren gestructureerd te reflecteren en hun leerproces onder woorden te brengen.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun eigen leerproces in handen.

Zelfreflectie op een lijn

Zie: <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/content/398ab792-8da4-4f18-85ab-979fb81be90b>

Groeiladder

Vorbereiding/organisatie/tijd

MAKKELIJK

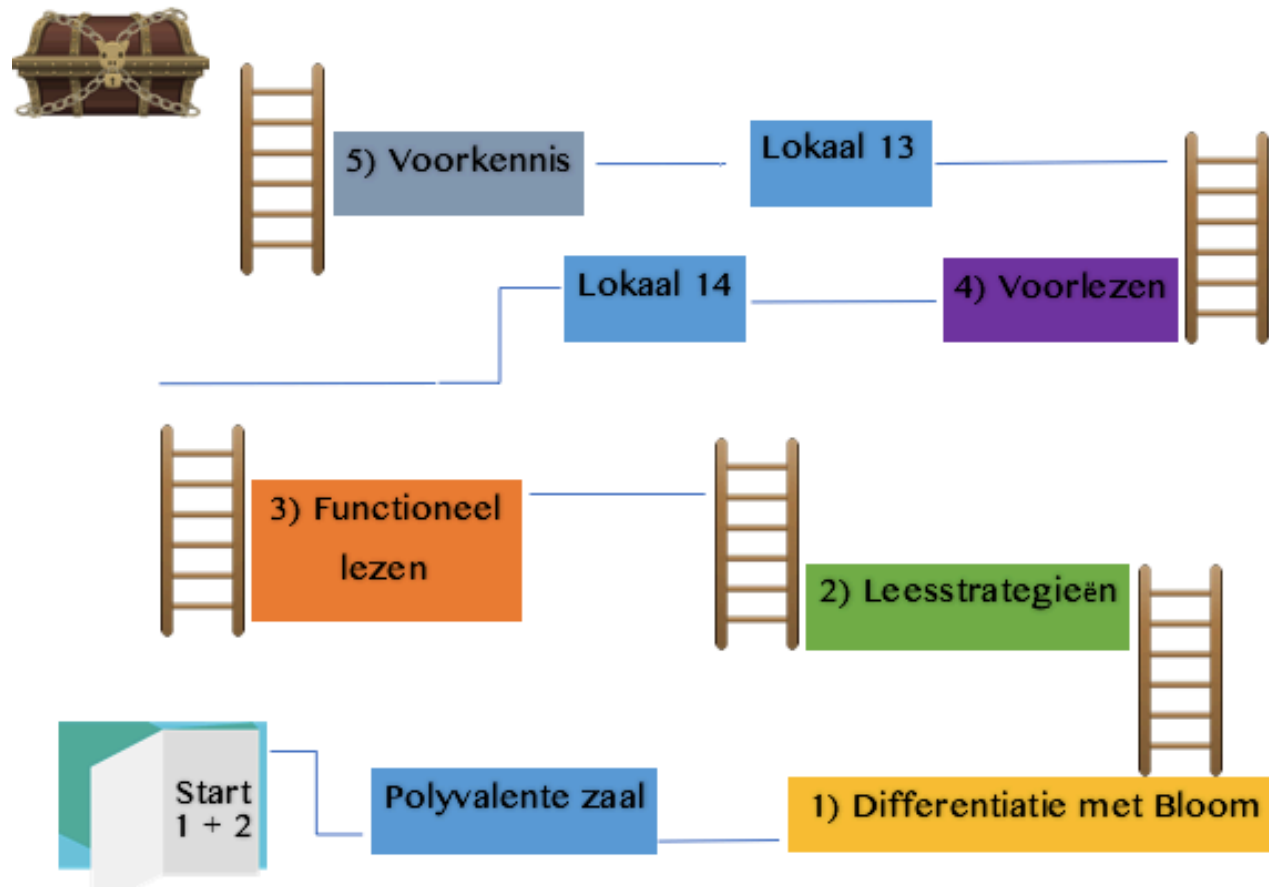
Uitleg voor de leraar

- Overhandig je leerlingen een groeiladder.
- Laat hen met een kruisje aanduiden op welke sport ze staan (1 = ik ken/kan het nog niet – 5 = ik ken/kan het zeer goed).
- Vraag hen aan het eind van een les(senreeks) om opnieuw een kruisje te plaatsen.
- Laat hen overleggen met hun buur:
 - waarin ben je wel/niet gegroeid?
 - hoe komt dat?
 - waar zou je de volgende les(senreeks) willen staan?
 - wat ga je hiervoor doen?
 - welke ondersteuning heb je hiervoor nodig?

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen stellen leerdoelen voor zichzelf, de leerlingen geven gericht aan welke ondersteuning ze nodig hebben.
- Taaldoel: de leerlingen leren gestructureerd te reflecteren en hun leerproces onder woorden te brengen.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun eigen leerproces in handen.

Groeiladder

Mijn toets

Vorbereiding/organisatie/tijd

MAKKELIJK

Uitleg voor de leraar

- Maak een kopie van de ingevulde toetsen van je leerlingen.
- In plaats van deze zelf te verbeteren, vraag je aan elke leerling om zijn/haar toets individueel na te kijken.
- Geef hen een sleutel.
- Stel na de verbetering gerichte vragen om te weten te komen waar de leerlingen minder goed scoorden en/of waarbij ze hulp nodig hebben.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen geven gericht aan welke ondersteuning ze nodig hebben.
- Taaldoel: de leerlingen lezen voorbeeldformuleringen die hen kunnen helpen bij het zelf verwoorden van antwoorden.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun eigen leerproces in handen.